

Az embercsempészs a magyar büntetőjogban

People smuggling in Hungarian criminal law

Gaál Gyula

Dr. PhD., hivatalvezető, rendőrségi főtanácsos,
rendőr ezredes

Baranya Vármegyei Rendőr-főkapitányság

gaalg@baranya.police.hu

Absztrakt

Cél: A tanulmány az embercsempészs hatályos törvényi tényállásának részletes elemzésével segítheti a jogalkalmazás gyakorlati megvalósulását.

Módszertan: A tanulmány bemutatja, leírja és értelmezi az embercsempészs bűncselekmény törvényi tényállását.

Megállapítások: A magyar büntetőjogban az embercsempészs szabályozása permanens jogalkotási folyamat része, ami napjainkban sem zárható le. A jogalkotó a társadalom védelmének elve alapján az embercsempész tevékenységet mint a társadalomra veszélyes emberi magatartást bűncselekménnyé nyilvánította, és büntetni rendeli.

Érték: A tanulmány értéke, hogy a magyar büntetőjogi szabályozás bemutatásával példaként szolgálhat más államok számára.

Kulcsszavak: embercsempészs, haszonszerzés, büntetőjog, államhatár

Abstract

Aim: By providing a detailed analysis of the current legal framework for smuggling of human beings, the study may help to improve the practical application of the law.

Methodology: The study presents, describes and interprets the legal definition of the crime of people smuggling.

Findings: In Hungarian criminal law, the regulation of the offence of people smuggling is part of a permanent legislative process, which cannot be completed even today. The legislator, based on the principle of protection of society, has criminalised the activity of people smuggling as human behaviour

Jelen cikk angol változata megjelent a Belügyi Szemle 2023. évi 3. különszámában. DOI link: <https://doi.org/10.38146/BSZ.SPEC.2023.3.11>. A cikk a szerkesztőséghez magyar nyelven érkezett be.

dangerous to society and provides for a penalty to be imposed on persons committing this crime.

Value: The value of the study is that, by presenting Hungarian criminal legislation, it can serve as an example for other states.

Keywords: people smuggling, financial gain, criminal law, state border

Bevezetés

A magyar jogalkotás folyamatában az embercsempészség mint sui generis bűncselekmény a 20. század közepén került szabályozásra a Büntető Törvénykönyvben (Btk.). A jogalkotó a tiltott határátlépés bűnsegélyi alakzatát minősítette önálló bűncselekménynek, és súlyosabban szankcionálta, mint azt a tényállást, amelyből eredt.

Az embercsempészség büntetőjogi értelmezése

Az embercsempészség az 1961. évi V. törvény 204. §-ában jelent meg először önállóan a közbiztonság elleni bűntettek között. Az önálló bűncselekménnyé nyilvánítás azzal magyarázható, hogy a tiltott határátlépés elősegítése a társadalomra veszélyesebb, mint maga a tiltott határátlépés, mivel egyfelől a bűnsegéd részéről a további bűnelkövetés veszélye is fennáll, másfelől az ilyen magatartást tanúsító személy rendszerint jelentékeny jogtalan haszonhoz jut társadalmilag hasznos munka végzése nélkül (Földvári, 1972).

Az embercsempészség tényállása az elmúlt évtizedekben több alkalommal módosult. A 2012. évi C. törvénnyel kihirdetett új Büntető Törvénykönyv (továbbiakban: Btk.) 2013. július 1-jén lépett hatályba, és a közigazgatás rendje elleni bűncselekmények közé sorolta az embercsempészséget.

A tömeges bevándorlás miatt megalkotott 2015. évi CXL. törvény három új tényállás Btk.-ba történő bevezetésével (határzár tiltott átlépése 352/A. §, határzár megrongálása 352/B. § és határzárrel kapcsolatos építési munka akadályozása 352/C. §) biztosítja Magyarország államhatárának rendjét. Továbbá a 2015. szeptember 15-én hatályba lépett törvény az embercsempészségnek mind az alapesetét, mind a minősített eseteit jelentősen súlyosította.

„353. § (1) Aki államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítséget nyújt, büntett miatt egy évtől öt évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(2) A büntetés két évtől nyolc évig terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt

- a) vagyoni haszonszerzés végett,
- b) államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva, vagy
- c) az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával követik el.

(3) A büntetés öt évtől tíz évig terjedő szabadságvesztés, ha az embercsempészt

- a) a csempésztett személy sanyargatásával,
- b) fegyveresen,
- c) felfegyverkezve,
- d) üzletszerűen vagy
- e) bűnszövetségben követik el.

(4) A büntetés öt évtől tizenöt évig terjedő szabadságvesztés, ha

- a) a (3) bekezdés a) pontja szerinti embercsempészt a b)-e) pontban meghatározott módon
- b) a (3) bekezdés b) pontja szerinti embercsempészt az a), illetve a c)-e) pontban meghatározott módon követik el.

(5) A (3) vagy (4) bekezdésben meghatározott bűncselekmény szervezője vagy irányítója tíz évtől húsz évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.

(6) Aki embercsempészésre irányuló előkészületet követ el, három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő.” (Btk.)

A bűncselekmény jogi tárgya az államhatár sérthetetlenségéhez, a határrendészeti előírások érvényesüléséhez fűződő állami érdekek, hogy mindenki csak jogszabályban vagy nemzetközi szerződésben meghatározott feltételek (engedély) teljesítése esetén lépje át az államhatárt.

Az államhatár átlépésének feltételeit részint nemzetközi szerződés – a Schengeni Végrehajtási Egyezmény (SVE) –, részint a magyar törvények közül az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény és a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról szóló 2007. évi II. törvény szabályozza.

Az államhatár határozza meg az állami szuverenitás terét, az állam ezen belül gyakorolja korlátlan és oszthatatlan főhatalmát. Magyarország területét a Föld felszínén függőlegesen áthaladó képzeletbeli síkok összessége (a továbbiakban: államhatár) határolja. Az államhatárnak a Föld felszínén haladó vonalát nemzetközi szerződések határozzák meg, amelyeket törvényben kell kihirdetni.¹

1 Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 1. § (1)-(2) bekezdés.

A határvonal az államhatár és a Föld felszínének metszészvonala.² Magyarország államhatárának vonalát a terepen elhelyezett határjelek jelölik.

Az elkövetési magatartás az államhatárnak más által a jogszabályi rendelkezések megszegésével történő átlépéséhez segítségnyújtás, azaz fogalmilag bűnsegély [Btk. 14. § (2) bekezdés]. A jogalkotó a tiltott határátlépés szabálysértésnek minősülő cselekményhez kapcsolódó bűnsegédi magatartást társadalomra fokozottan veszélyessége miatt önálló deliktumként szabályozza.

Segítségnyújtás minden olyan magatartás, amely bűnsegély megállapítására alkalmas. A segítségnyújtás lehet fizikai vagy pszichikai. Fizikai segítségnyújtás például, ha az elkövető a tiltott határátlépést tervező személyt az államhatár közelébe szállítja, vagy gépjárművében elrejtve jelentkezik átléptetésre a határátkelőhelyen. Pszichikai bűnsegély például a tiltott határátlépésre készülő személy megfelelő információval, tanáccsal, útbaigazítással való ellátása.

Az elkövetési magatartás kizárólag aktív tevékenység lehet. Az elkövetési magatartás az államhatár befelé, illetve kifelé történő átlépésével egyaránt megvalósítható. A törvényi tényállásból adódóan közömbös, hogy mely ország államhatárának átlépésére kerül sor.

Aki érvényes, államhatár átlépésére jogosító úti okmánnyal nem rendelkező, harmadik országbeli állampolgárnak segítséget nyújt más schengeni tagállamba való beutazáshoz, attól függetlenül elköveti az embercsempészés büntettét, hogy ezen a „belső” határon van-e határellenőrzés.³

Az embercsempészés az elkövetési magatartás tanúsításával befejezett válik, függetlenül attól, hogy az államhatár átlépésére sor került-e vagy a segítségnyújtás az államhatártól milyen távolságban történt (Erdősy et al., 2002).

A bűncselekmény kísérlete akkor állapítható meg, ha az elkövető az érintett személyekkel a törvényben meghatározott célból a kapcsolatot már felvette, a segítségnyújtás további mozzanatára azonban még nem került sor (Belovics et al., 2002).

A bűncselekmény alanya bárki lehet. Nincs akadálya társtettesség megállapításának sem, ha többen, egymás tevékenységéről tudva és egymás tevékenységét kiegészítve nyújtanak segítséget másnak az államhatár jogellenes átlépéséhez.

Elvileg nincs akadálya a felbujtás megállapításának sem. Ilyen minősítésre akkor kerülhet sor, ha valaki a segítséget nyújtó személyt veszi rá a fenti módon történő segítségnyújtásra. A felbujtónak természetesen tudnia kell a határátlépés módjáról is (Erdősy et al., 2002).

2 Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 1. § (3) bekezdés.

3 A Kúria 14/2013. számú büntető elvi határozata.

A bűncselekmény csak szándékosan követhető el. Az elkövető tudatában valamennyi objektív tényállási elemnek meg kell jelennie, tehát annak, hogy más vagy mások jogellenesen szándékoznak bármely ország államhatárát átlépni, s ehhez magatartásával segítséget nyújt.

A törvényi tényállásban (Btk. 353. §) négyféle súlyossági szinten összesen tizenegy minősítő körülmény található.

- A (2) bekezdés a) pontja szerinti minősített eset a vagyoni haszonszerzési célzat, amelyre figyelemmel e minősített tényállás egyenes szándékkal követhető el. Az embercsempészség esetén a vagyoni haszonszerzésre irányuló célzat magában foglal minden olyan tevékenységet, amely a vagyoni gyarapodásra – akár az aktív vagyon követelésére, akár a passzív vagyon csökkentésére – irányul. A vagyoni haszonszerzési célzat akkor állapítható meg, ha az elkövető anyagi ellenszolgáltatás vagy előny, avagy tartozás elengedés fejében nyújt segítséget. Annak tényleges megszerzése azonban nem szükséges a befejezett bűncselekmény megvalósulásához. A tényállás megállapítása szempontjából közömbös, hogy az anyagi előnyhöz ténylegesen hozzájutott-e az elkövető vagy sem.
- A (2) bekezdés b) pontja törvényi egységet (delictum complexum) létesít arra az esetre, amikor az elkövető az államhatár átlépéséhez több személynek segítséget nyújtva valósítja meg az embercsempészséget. E minősítő körülmény legalább két személy jogellenes határátlépéséhez nyújtott segítség esetén valósul meg. Amennyiben az elkövető több személynek nyújt segítséget az államhatár átlépéséhez, nem többrendbeli bűncselekményt kell megállapítani, hanem egyrendbeli, e pont szerinti minősített esetet.
- A (2) bekezdés c) pontja szerinti minősített eset az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmény, illetve eszköz megsemmisítésével vagy megrongálásával történő elkövetés. Az államhatárról szóló 2007. évi LXXXIX. törvény 5. § (1) bekezdése alapján: „*Magyarország területének a Közösségi Kódex 2. cikk 2. pontjának megfelelő külső határ szerinti határvonalától, illetve a határvonaltól számított 60 méteres sávja az államhatár rendjének védelmét biztosító létesítmények – ideértve a 15/A. § szerinti létesítményeket is – építése, telepítése és üzemeltetése, valamint a honvédelmi, nemzetbiztonsági, katasztrófavédelmi, határőrizeti, menekültügyi és idegenrendészeti feladatok ellátása céljából e törvény szerint igénybe vehető.*”
- A súlyosabban büntetendő eseteket a (3) bekezdés tartalmazza. A (3) bekezdés a) pontjába ütközik annak az elkövetőnek a cselekménye, aki az embercsempészséget a csempésztett személy sanyargatásával követi el. Sanyargatással valósul meg a bűncselekmény, ha az elkövetés a csempésztett személynek testi vagy lelki szenvedést, gyötrelmet okoz. Ilyen az éheztetés, víz, folyadékmegvonás,

embertelen körülmények között, így sötét, fűtetlen helyiségben tartás, életveszélyes megfenyegetés, avagy a hozzátartozókról olyan valótlan hírek közlése, amelyek rémület, illetve gyász előidézésére alkalmasak.

- A (3) bekezdés b) pontja alapján hasonlóan súlyos megítélés alá esik a fegyveresen történő elkövetés. A Btk. 459. § (1) bekezdés 5. pontja szerint fegyveresen követi el a bűncselekményt, aki működőképes lőfegyvert, robbanóanyagot, robbantószeret, robbanóanyag vagy robbantószer felhasználására szolgáló készüléket tart magánál. A fegyveres elkövetésre vonatkozó rendelkezéseket akkor is alkalmazni kell, ha a bűncselekményt a fentiek utánzatával fenyegetve követik el. A lőfegyver fogalmát a lőfegyverekről és a lőszerokról szóló 2004. évi XXIV. törvény 2. § 16. pontja határozza meg, amely értelmében lőfegyver: a tűzfegyver, valamint az a légfegyver, amelyből 7,5 joule-nál nagyobb csőtorkolati energiájú, szilárd anyagú lövedék löhető ki. Robbanóanyag az olyan, kifejezetten erre a célra előállított anyag, keverék vagy vegyület, amely valamilyen mechanikai, hő-, elektromos, vegyi behatás, illetve ilyen jel következtében igen rövid idő alatt nagy hő, fény, hang, nyomás, feszítőerő kifejtése mellett alakul át, és ily módon romboló hatást vált ki. A robbantószer pedig olyan anyag, illetve anyagkeverék, amely igen nagy mennyiségű kémiai energiát tárol, és égés során nagyon rövid idő alatt nagy energia leadására, azaz robbanásra képes.
- A (3) bekezdés c) pontja szerint szintén súlyosan büntetendő a felfegyverkezve megvalósuló elkövetés. A Btk. 459. § (1) bekezdés 6. pontja alapján felfegyverkezve követi el a bűncselekményt, aki az ellenállás leküzdése vagy megakadályozása érdekében az élet kioltására alkalmas eszközt tart magánál.
- A (3) bekezdés d) pontja az előző esetekkel azonosan értékeli az üzletszerűen történő elkövetést. Az üzletszerűség fogalmára a Btk. 459. § (1) bekezdés 28. pontja az irányadó, amely szerint üzletszerűen követi el a bűncselekményt, aki ugyanolyan vagy hasonló jellegű bűncselekmények elkövetése révén rendszeres haszonszerzésre törekszik. A bírói gyakorlat értelmében az embercsempészség üzletszerűen elkövetett, ha az elkövető e célra alakult szervezet tagjaként, bár első ízben valósítja meg a bűncselekményt.
- A (3) bekezdés e) pontja büntetni rendeli a bűnszövetségben megvalósuló elkövetést. A Btk. 459. § (1) bekezdés 2. pontja szerint bűnszövetség akkor létesül, ha két vagy több személy bűncselekményeket szervezetten követ el vagy ebben megállapodik, és legalább egy bűncselekmény elkövetését megkísérlik, de nem jön létre bűnszervezet.
- A (4) bekezdés a) pontja alapján még súlyosabb megítélés alá esik, ha a csempészt személy sanyargatásával megvalósuló embercsempészséget fegyveresen, felfegyverkezve, üzletszerűen vagy bűnszövetségben követik el.

- A (4) bekezdés b) pontja az előző esetekkel azonosan értékeli a fegyveresen történő embercsempészést, amennyiben az a csempészett személy sanyargatásával, felfegyverkezve, üzletszerűen vagy bűnszövetségben valósul meg.
- Az (5) bekezdés alapján legsúlyosabban az embercsempészés bűncselekmény szervezője vagy irányítója büntetendő.

Az embercsempészésnek az előkészülete is büntetendő, így aki a bűncselekmény elkövetése céljából az ehhez szükséges vagy ezt könnyítő feltételeket biztosítja, az elkövetésre felhív, ajánlkozik, vállalkozik, vagy a közös elkövetésben megállapodik. Mind az alapeseti, mind a minősített esetekben meghatározott embercsempészésre irányuló előkészület büntetéssel fenyegetett. A bírói gyakorlat szerint az embercsempészés előkészületét valósítja meg, aki vállalkozik másoknak az államhatáron való átkísérésére, de a határt illegálisan átlépni szándékozó személyeket elfogják.

Mellékbüntetésként kitiltásnak is helye van a Btk. 364. § rendelkezése szerint. A Btk. 57. §-a alapján törvényben meghatározott esetekben azt, akinek ott tartózkodása a közérdeket veszélyezteti, egy vagy több településről, vagy egy település, illetve az ország meghatározott részéből ki lehet tiltani. A kitiltás legrövidebb tartama egy év, leghosszabb tartama öt év. A kitiltás mint mellékbüntetés az elkövető azon jogát korlátozza, hogy tartózkodási helyét szabadon választhassa meg. A kitiltás alkalmazásának két lényeges korlátja van. Az egyik, hogy e mellékbüntetés csak a törvényben meghatározott bűncselekmények esetén alkalmazható. A másik lényeges korlát az, hogy a szabadságvesztésen kívül más büntetési nem mellett ugyancsak nem kerülhet sor e mellékbüntetésre. A szabadságvesztésnek nem kell szükségszerűen végrehajtandónak lennie, a kitiltás alkalmazható próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabása mellett is.

Az egység-halmazati kérdések tekintetében az embercsempészés halmazatba kerülhet egyéb bűncselekményekkel is, például a közokirat-hamisítás büntetével.

Bűnhalmazat létesül akkor, ha a segítségnyújtás az embercsempészés mellett más bűncselekményt is megvalósít, így például külföldre távozás elősegítése céljából, ellenszolgáltatásért útlevél meghamisítása, hivatalos személy által kötelességszegéssel elkövetett vesztegetés büntette és hivatalos személy által közokirat-hamisítás büntette mellett embercsempészés büntetéként is minősül az, ha a meghamisított útlevél felhasználásával az országot elhagyták.

Ha az embercsempészés során a csempészett személy meghal, vagy testi sérülést szenved, a bűnösségtől függően szándékos vagy gondatlan emberölés, illetve testi sértés halmazata az embercsempészés alapesetével állapítható meg.

Az embercsempészést a jogellenes tartózkodás elősegítésétől (Btk. 354. §) az határolja el, hogy míg utóbbi elkövetője vagyoni haszonszerzés végett, kizárólag

a jogellenes belföldi tartózkodáshoz nyújt segítséget, de az országba belépést semmilyen módon nem segíti, addig az embercsempészás, amely alapesetben a vagyoni haszonszerzés célzatát nem tartalmazza, nemcsak a belföldön tartózkodást, hanem az országba belépő, akár onnan kilépő oldalon az államhatár tiltott, vagy meg nem engedett módon való átlépését segíti. Az elkövető cselekménye olyan személy jogellenes határátlépését is segítheti, akinek a belföldön tartózkodása egyébként nem jogellenes.

Összegzés

A magyar büntetőjogban az embercsempészás szabályozása permanens jogalkotási folyamat része, ami napjainkban sem zárható le. A jogalkotó a társadalom védelmének elve alapján az embercsempész tevékenységet mint a társadalomra veszélyes emberi magatartást bűncselekménnyé nyilvánította, és büntetni rendeli.

A következő években is számolni kell a migrációra épülő ezen jogellenes tevékenységgel. Az embercsempészás elleni fellépés nemcsak szigorú jogi hátteret, hanem összehangoltabb és hatékonyabb nemzetközi együttműködést is kíván, így az uniós tagállamok többek között végezzenek módszeres biztonsági ellenőrzést a releváns adatbázisok, különösen a SIS II, az Interpol, a VIS és a tagállami rendőrségi adatbázisok lekérdezésével, a Frontex és az Europol támogatásával.⁴

Felhasznált irodalom

Belovics E., Molnár G. & Sinku P. (2002). *Büntetőjog Különös Rész*. HVG-ORAC.

Erdősy E., Földvári J. & Tóth M. (2002). *Magyar Büntetőjog Különös Rész*. Osiris Kiadó.

Földvári J. (1972). *Büntetőjog Különös Rész*. Janus Pannonius Tudományegyetem Állam –és Jogtudományi Kar Tankönyvkiadó.

Alkalmazott jogszabályok

1961. évi V. törvény a Magyar Népköztársaság Büntető Törvénykönyvéről

2004. évi XXIV. törvény a lőfegyverekről és lőszerkekről

2007. évi II. törvény a harmadik országbeli állampolgárok beutazásáról és tartózkodásáról

2007. évi LXXXIX. törvény az államhatárról

4 Lásd az Európai Unió Tanácsa 2016. március 10-ei következtetéseit az embercsempészésről.

2012. évi C. törvény a Büntető Törvénykönyvről
A Kúria 14/2013. számú büntető elvi határozata
Az Európai Unió Tanácsa 2016. március 10-ei következtetése az embercsempészésről

A cikk APA szabály szerinti hivatkozása

Gaál Gy. (2023). Az embercsempészség a magyar büntetőjogban. *Belügyi Szemle*, 71(11), 2043–2059. <https://doi.org/10.38146/BSZ.2023.11.11>